

Varavaltuutettu Vallen valtuustoaloite: Lastensuojelun kustannukset ja lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle on saatava Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella vähenemään

Lastensuojelun kustannukset ovat kasvaneet vuosi vuodelta, samoin lastensuojeluasiakkuudet. Koko maassa 2021 vuonna kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna 17 727 alle 18-vuotiasta lasta ja lastensuojeluilmoituksia tehtiin 93 705 lapsesta eli 9% lapsista. Ilmoitusten määrä ja ilmoitusten kohteina olevien lasten määrä ovat kasvaneet. Eniten sijoituksia on 13 -17 -vuotiaiden ikäryhmissä (julkari 2021, thl). Vuonna 2022 lastensuojeluilmoituksia tehtiin 98 634 lapsesta eli 9,1 prosentista lapsia THL tiedottaa, määrä kasvoi viidellä prosentilla edellisvuodesta. Teini-ikäisistä 14% sta tehtiin ilmoitus.

Kuntaliiton asiantuntija Aila Puustinen-Korhonen kertoi, että joka viides huostaanotoista jäisi tekemättä, jos lapset saisivat tarvitsemiaan terveyspalveluita. Sijaishuollosta on muodostunut rinnakkaispalvelujärjestelmä, jonne työnnetään vammais- tai mielenterveyspalveluja tarvitsevia lapsia. Näin huostaanottoja olisi tuhansia vähemmän vuositasolla kuin nykyään (kuntalehti 2021). Yli puolella kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista on psykiatrinen tai neuropsykiatrinen häiriö (sttinfo.fi)

Kuusikkokuntien (Tampere, Turku, Oulu, Helsinki, Espoo, Vantaa) lastensuojelun kokonaiskustannukset olivat vuonna 2021 443,96 miljoonaa euroa. Viimeisen viiden vuoden aikana kustannukset ovat nousseet. Suurin osa kustannuksista syntyy lasten sijoittamisesta kodin ulkopuolelle laitoksiin (tilastokeskus 2021). Yksityiset yrittäjät omistavat laitoksista 86 %. Lapsen vuorokausimaksu veronmaksajille laitoksessa asumisesta on vajaasta kolmesta sadasta reiluun tuhanteen euroon, on väärin rahoittaa laitoksia veronmaksajien rahoilla, tuolla rahalla saataisiin paljon apua lapselle, jos se rahamäärä kohdistettaisiin lapseen ja hän voisi jäädä vanhempien luokse. Suurimmat toimijat ovat Familiar ja Arjessa, ne ovat takoneet viime vuosina miljoonavoittoja, miksi veronmaksajat joutuvat rahoittamaan tätä voiton tavoittelemista. Lastensuojelumarkkinat ovat paisuneet jo yli miljardiin euroon (<https://yle.fi/a/3-11016328>)

Usein lastensuojelun piirin asiakkaat ovat maahanmuuttajia, yksinhuoltajia ja vähävaraisia, joilla ei ole mahdollisuutta hankkia puolustukseen apua. Espoossa maahanmuuttajat ovat yliedustettuina lastensuojeluasiakkaina kertoo Espoon kaupunginjohtaja Mäkelä (Suomen uutiset 4.3.2021). Tämä ei luo maailmalle Suomesta positiivista kuvaa. v 2018 18% kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista oli vieraskielisiä (yle 16.5.2019). Lastensuojelulain mukaan huostaanotto pitäisi olla kaikkein viimeisin toimenpide, mutta näin ei suinkaan ole. Perheille ei tarjota tukia, jotta huostaanotot voitaisiin välttää, niitä ei joko osata antaa tai niitä ei ole.

Kun lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle, se aiheuttaa traumoja, jopa koko elin iäksi koko perheelle. Lapsi ja vanhemmat tulevat monin kertaisesti kalliimmiksi hyvinvointialueelle kuin se, että perheet saisivat oikeaa tukea ajoissa ja lapsi voisi jäädä kotiin. Usein vanhempi ei ole enää järkytyksen myötä työkykyinen ja joutuu jäämään pois töistä, tällöin työstä kehittyvät veroeurot jäävät saamatta. Lapsi ei kykene käymään kouluaan loppuun tai ei kykene jatko-opintoihin, tutkimuksen mukaan kotoa pois sijoitetut lapset pärjäävät huonommin kuin vanhempien luona asuvat lapset. He jäävät usein koulutuksessa matalammalle tasolle kuin ikätoverinsa(uef.fi). Perhe tarvitsee usein pitkään mielenterveyspalveluja. Lapsi saattaa ajautua myös päihteiden käyttäjäksi helpommin kuin ikätoverinsa. Helsingin, Oxfordin ja Itä-Suomen yliopistojen sekä THL:n tutkimus kertoi, että kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset voivat jokaisella tutkitulla mittarilla huonommin kuin saman perheen kotona asuvat sisarukset(1.12.2021 yle).

Me allekirjoittaneet toivomme, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue näyttää välittömästi esimerkkiä koko Suomelle sillä, että pyritään kartoittamaan, mitä apua lastensuojeluasiakkuuden omaavat perheet tarvitsevat ja pyrimme vähentämään lapsien sijoittelun pois kotoa ja tarjoamaan sijaishuollon sijaan apua ja tukea koko perheelle niin uusille kuin jo asiakkaina oleville ja huostaan otto tulee olemaan viimeisin toimenpide, jota tulee välttää kaikin keinoin, niin kuin lakiin on kirjoitettu. Toivomme, että tulee kartoittaa, ketkä lapsista voisi palata koteihinsa vanhempien luokse. Näillä toimenpiteillä me emme rahoita yksityisiä yrityksiä vaan saamme onnellisempia perheitä, ja säästöä kertyy ajan mittaan miljoonia.

Ersättare Valles fullmäktigemotion: Kostnaderna för barnskyddet och antalet placeringar av barn utom hemmet måste fås ned i Västra Nylands välfärdsområde

Kostnaderna för barnskyddet har ökat år för år, liksom också antalet klientrelationer inom barnskyddet. I hela landet var 17 727 barn under 18 år placerade utom hemmet år 2021 och det gjordes barnskyddsanmälningar om 93 705 barn, det vill säga 9 procent av barnen. Antalet anmälningar och antalet barn som anmälningarna gäller har ökat. Antalet placeringar är störst i åldersgruppen 13–17 år (Julkari 2021, Institutet för hälsa och välfärd). År 2022 gjordes det barnskyddsanmälningar om 98 634 barn, det vill säga 9,1 procent av barnen, meddelar Institutet för hälsa och välfärd. Antalet ökade med fem procent jämfört med året innan. Av tonåringarna gjordes en anmälan om 14 procent.

Sakkunnig Aila Puustinen-Korhonen från Kommunförbundet berättade att vart femte omhändertagande skulle inte behöva göras om barnen fick de hälsovårdstjänster de behöver. Vården utom hemmet har blivit ett parallellt servicesystem dit barn som behöver funktionshinderservice eller mentalvårdstjänster hänvisas. På så sätt skulle antalet omhändertaganden vara tusentals mindre på årsnivå än för närvarande (Kuntalehti 2021). Över hälften av barnen som placerats utom hemmet har en psykiatrisk eller neuropsykiatrisk störning (sttinfo.fi).

De sex största städernas (Tammerfors, Åbo, Uleåborg, Helsingfors, Esbo, Vanda) totala kostnader för barnskyddet uppgick till 443,96 miljoner euro år 2021. Kostnaderna har ökat under de fem senaste åren. Största delen av kostnaderna uppstår när barn placeras utanför hemmet i anstalter (Statistikcentralen 2021). Privata företagare äger 86 procent av anstalterna. Kostnaderna per dygn för ett barn som bor i en anstalt är för skattebetalarna från knappt 300 till drygt 1 000 euro. Det är fel att finansiera anstalterna med skattebetalarnas pengar. För det beloppet skulle ett barn få mycket hjälp om beloppet riktades till barnet och hen kunde stanna hos sina föräldrar. De största aktörerna är Familjar och Arjessa. De har under de senaste åren gjort miljonvinster. Varför måste skattebetalarna finansiera när de eftersträvar vinst? Barnskyddsmarknadens värde är redan över en miljard euro (<https://yle.fi/a/3-11016328>).

De flesta klienter inom barnskyddet är invandrare, ensamförsörjare och mindre bemedlade som inte har möjlighet att skaffa hjälp för att försvara sig. I Esbo är invandrarna överrepresenterade bland barnskyddsklienterna, berättar Esbos stadsdirektör Mäkelä (Suomen uutiset 4.3.2021). Detta ger inte en positiv bild av Finland i världen. År 2018 hade 18 procent av barnen placerade utom hemmet ett främmande språk som modersmål (YLE 16.5.2019). Enligt barnskyddslagen bör ett omhändertagande vara den allra sista åtgärden, men så är det inte alls. Familjer får inte stöd för att omhändertaganden ska kunna undvikas, man kan inte ge stöd eller det finns inte.

När ett barn placeras utom hemmet, orsakar det trauman, som till och med kan vara livslånga och beröra hela familjen. Barnet och föräldrarna blir mångdubbelt dyrare för välfärdsområdet än att familjerna skulle få rätt stöd i tid och barnet skulle kunna stanna hemma. Ofta är föräldern inte längre arbetsförmögen i och med chocken och blir tvungen att bli borta från arbetet. Då får samhället inte de skattemedel som arbetet ger. Barnet klarar inte av att slutföra sin skolgång eller klarar inte av att inleda fortsatta studier. Enligt forskning klarar sig barn som placerats utom hemmet sämre än barn som bor hos sina föräldrar. De har ofta en lägre utbildningsnivå än sina jämnåriga (uef.fi). Familjen behöver ofta länge mentalvårdstjänster. Barnet kan bli missbrukare lättare än sina jämnåriga. Enligt en undersökning som utförts av Helsingfors, Oxfords och Östra Finlands universitet samt Institutet för hälsa och välfärd mår barn som placerats utom hemmet sämre enligt varje undersökt mätare än de syskon i samma familj som bor hemma (YLE 1.12.2021).

Vi undertecknade hemställer att Västra Nylands välfärdsområde omedelbart visar hela Finland ett gott exempel med att vi strävar efter att kartlägga hurdan hjälp familjer som är klienter inom barnskyddet behöver och strävar efter att minska antalet placeringar utom hemmet och i stället för vård utom hemmet erbjuda hjälp och stöd för hela familjen, både nya familjer och sådana som redan är klienter, och ett omhändertagande kommer att vara den sista åtgärden, som ska undvikas på alla sätt, såsom det står i lagen. Vi hemställer att det kartläggs vilka barn som skulle kunna återvända hem till sina föräldrar. Genom dessa åtgärder finansierar vi inte privata företag, utan vi får lyckligare familjer och det blir inbesparingar på miljoner euro med tiden.

Allekirjoittajat / Underteckare:

13.6.2023

1. Valle Jaana, aloitteen jättäjä/inlämnare av motionen
2. Värmälä Johanna
3. Grönberg Cia
4. Ampuja Ari
5. Kajava Henna
6. Aintila Anna
7. Laitinen Veli-Matti
8. Mönttinen Ari
9. Järvenpää Kaarina
10. Alaviiri Kaisa
11. Juvonen Arja
12. Meurman Kristian